

A VISEGRÁDI NÉGYEK MUNKAERŐPIACI ELEMZÉSE 2009-TŐL NAPJAINKIG

Krisztina, KÁROLYI GAÁL¹

ABSTRACT

The Visegrad Group is the cooperation between four European countries, which are Czechia, Slovakia, Hungary and Poland. These countries have similar religious, cultural values and share a common past. They had same aims, which were the accession to the NATO and to the European Union. These goals have been achieved at the beginning of the 21st century. This study analyses the labour market trends between 2009 and 2020 in V4, which are unemployment and employment rate. During this time, we can see the negative waves of two economic incidence, which were the financial crisis of 2008 and the crisis caused by the coronavirus. This study contains a forecast based on Eurostat data for the next 3 years until 2023, which shows us the development of the unemployment and employment rate with an upper and lower confidence bound. In the last part of the study labour market indicators in these four countries are compared with the European Union average and with the V4 average.

KEYWORDS

labour market, the Visegrad Group, unemployment rate, employment rate, forecasting, covid-19

BEVEZETÉS

Ezen tanulmány témája a visegrádi négyek országainak munkaerőpiaci elemzése, melyre a szükséges szakirodalmi áttekintés és a visegrádi együttműködés létrejöttének rövid bemutatását követően kerül sor. A tanulmány célja a visegrádi négyek munkaerőpiaci tendenciáinak bemutatása, a munkanélküliség és a foglalkoztatottság alakulásának elemzése, sajátosságainak feltárása.

A munkaerőpiac témakör keretein belül a munkanélküliség és foglalkoztatottság mértékét vizsgálom 2009-től egészen 2020-ig, melyet egy hároméves prognózis követ, ami 2023-ig ábrázolja a munkanélküliség és a foglalkoztatottság lehetséges alakulásának középtérét, ill. alsó és felső határértékét. Az országok egyéni elemzése után összehasonlításra kerül mind a négy tagállam munkanélkülisége és foglalkoztatottsága az Európai Unió és a visegrádi négyek átlagával egyaránt.

A megfigyelt időszakban két fontos gazdasági esemény következményei is érzékelhetők a munkaerőpiaci tényezők alakulásának görbéjén: az elején a 2008-as gazdasági válság, a végén pedig a 2019-ben megjelenő világjárvány. A szakirodalom a nagy gazdasági válság (1929–1933) utáni az egyik legjelentősebb recesszióknak a 2008-as évhez köthető pénzügyi krízist sorolja, mely az Amerikai Egyesült Állomokból indult ki, viszont az egész világ megérezte negatív hatásait. [1] A válságot követő években sok cég tönkrement vagy a fennmaradás reményében egyesült versenytársaival. [2] A V4 országait is elérte a gazdasági válság hulláma, melynek következtében drasztikusan csökkent a foglalkoztatottak száma, mely értelmében mind a 4 ország magas munkanélküliséggel szenvedett. [3] Az évek múlásával mind a

¹ Ing. Krisztina Károlyi Gaál
Közgazdaságtan és Vállalati Menedzsment doktorandusz hallgató – levelező tagozat
karolyi.g.krisztina@gmail.com

négy ország igyekezett stabilizálni gazdaságát, ill. munkahelyeket kialakítani, mellyel csökkenteni próbálták a munkanélküliek számát. A tanulmányban végzett vizsgálatokban e próbálkozások eredménye egyértelműen látható is egészen 2019-ig. A 2019-es év végén a kínai Vuhan városában a Covid-19 elnevezésű járvány ütötte fel fejét. [4] A vírus a 2020-as év első felében elérte a világ összes országát és a mai napig is jelen van a legtöbb országban. A járvány következtében hozott korlátozások befolyásolták a munkaerőpiac alakulását, melynek következtében 2020-ban több országban visszaesett a foglalkoztatottak száma. [5] A járvány okozta gazdasági válság felfedte az országok gyenge pontjait és hiányosságait. Az országok különböző óvintézkedésekkel próbálták gátolni a vírus tovább terjedését, így bizonyos szolgáltatások korlátozva vagy abszolút működtek, mely több esetben az alkalmazottak elbocsátásával vagy a vállalatok felszámolásával végződött.

SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

A bevezetésben említett vírus jelenleg (2021. augusztus 19.) 210 686 013 embert fertőzött meg és 4 414 260 ember halálát okozta. A járvány nem kerülte el a V4 tagállamait sem: a négy országból összesen 5 767 688 embernél diagnosztizálták a fertőzést és ebből 118 270 ember életét vesztette. [6] A járvány elterjedése nem csupán az emberiség egészségügyi, hanem gazdasági helyzetét is „megtámadta”, ugyanis a munkaerőpiac alakulását és több millió ember életét befolyásolta világszerte.

A munkaerőpiac

A piacgazdaság zökkenőmentes működésénél kulcsfontosságú feladatot lát el a munkaerőpiac, mely magába foglalja a munkaerő körforgását: a munkakínálatot és a munkakeresletet. Ezen körforgás elengedhetetlen eleme a bérezés, tehát az alkalmazottak pénzbeli és nem pénzbeli jutalmazása, mely lehetővé teszi, hogy ne csak magukról, hanem családjukról is gondoskodni tudjanak. [7]

A munkaerőpiacon megkülönböztetünk gazdaságilag aktív és gazdaságilag nem aktív személyeket. A munkahellyel rendelkező (beleértve a szabadságon és a betegszabadságon lévőket is) és a munkanélküliek csoportja alkotja a gazdaságilag aktív lakosságot. Azon személyek együttese, melyek nem képesek munkába állni, ill. aktívan nem keresnek munkát alkotják a gazdaságilag nem aktív lakosságot. [8]

A tanulmány könnyebb megértése érdekében a következő részben röviden ismertetjük a munkaerőpiac két fontos pillérét, a munkanélküliség és a foglalkoztatottság elméleti hátterét. A *munkanélküliségi ráta* százalékban fejezi ki a munkanélküliek és a gazdaságilag aktív népesség arányát. A tanulmányban a teljes munkanélküliségi rátával dolgozunk, viszont a munkanélküliség csoportosítható és elemezhető különböző korcsoportok, nem és iskolázottság alapján is. [9]

A visegrádi együttműködés létrejötte

Az Európa szívében elhelyezkedő országok közös múltja 1335-ben kezdődött, mikor a lengyel, cseh és a magyar király a visegrádi várban kialakítottak egy szoros politikai és kereskedelmi együttműködést. Történelmi feljegyzések alátámasztják, hogy ezt követően többször is előfordult, hogy a négy nemzet tagjai közös cél érdekében összefogtak. [10]

Az 1989-es évben történtek nagymértékben hozzájárultak a visegrádi együttműködés megalakulásához. A rendszerváltás oly korszakot indított el, melyben a demokrácia kialakítása volt a fő irányelv. Az ezt következő években felszámolásra kerültek a rendszerváltás előtti időszak „maradványai”, és letették az új korszak alapkövét.

Lengyelország, Magyarország és az akkori Csehszlovák Köztársaság miniszterelnökei, a 14. századi együttműködés által elért közös sikereiből ihletet merítve tárgyalni kezdtek, majd 1991. február 15-én aláírták a Visegrádi nyilatkozatot. 1993-ban Csehszlovákia szétválásával megalakult Csehország és Szlovákia, mellyel az együttműködésnek 4 tagja lett. A közös múltjuk és a földrajzi elhelyezkedésük mellett ezen országok hasonló vallási, kulturális, szellemi értékeket vallanak, mely hozzájárul a hatékony együttműködéshez. Az együttműködés teret biztosít a konzultációs és koordinációs mechanizmus megerősítésére, melynek célja a közös álláspontok megtalálása az európai és külpolitikai, a kulturális és gazdasági együttműködéssel és a regionális fejlesztéssel kapcsolatos kérdésekben. [11]

Közös célként tűzték ki a NATO-hoz és az Európai unióhoz való csatlakozást is, melynek elérése céljából kölcsönösen segítették egymást. Az 1999-es évben az észak-atlanti szövetség bővítésének keretein belül Csehország, Lengyelország és Magyarország csatlakozhatott a NATO-hoz. Az Európai Unióhoz való csatlakozás még pár évet váratott magára, viszont 2004. május 1-jén sor került a nyugat-európai országokkal történő politikai és gazdasági egyesülésre, ill. Szlovákia NATO-hoz való csatlakozására is. [12]

A V4 létrejöttének célja nem az izoláció volt, hanem pont az ellenkezője, azaz jó kapcsolat kialakítása a szomszédos államokkal, ill. országokkal Európa szerte. Fontosnak tartja az országok demokratikus fejlődését, melyhez hozzájárul a hatékony feladatmegosztás egymás között, a kölcsönös támogatás, a kulturális kohézió megerősítése, az országok értékeinek megőrzése és nem utolsósorban az oktatás, a tudomány fejlesztése. [13]

A négy ország közül Szlovákia lépett be az euro zónába, így 2009. január 1-jétől hivatalos pénznemét, a szlovák koronát, az euró váltotta. Csehország annak ellenére, hogy teljesítette az eurozónába való belépés feltételeit, nem élt ezzel a lehetőséggel, így az ország hivatalos pénzneme a csehkrona maradt továbbra is. Magyarország és Lengyelország is hasonlóképp döntött, tehát továbbra is a magyar forint és a lengyel zlotyi a hivatalos fizetőeszköz.

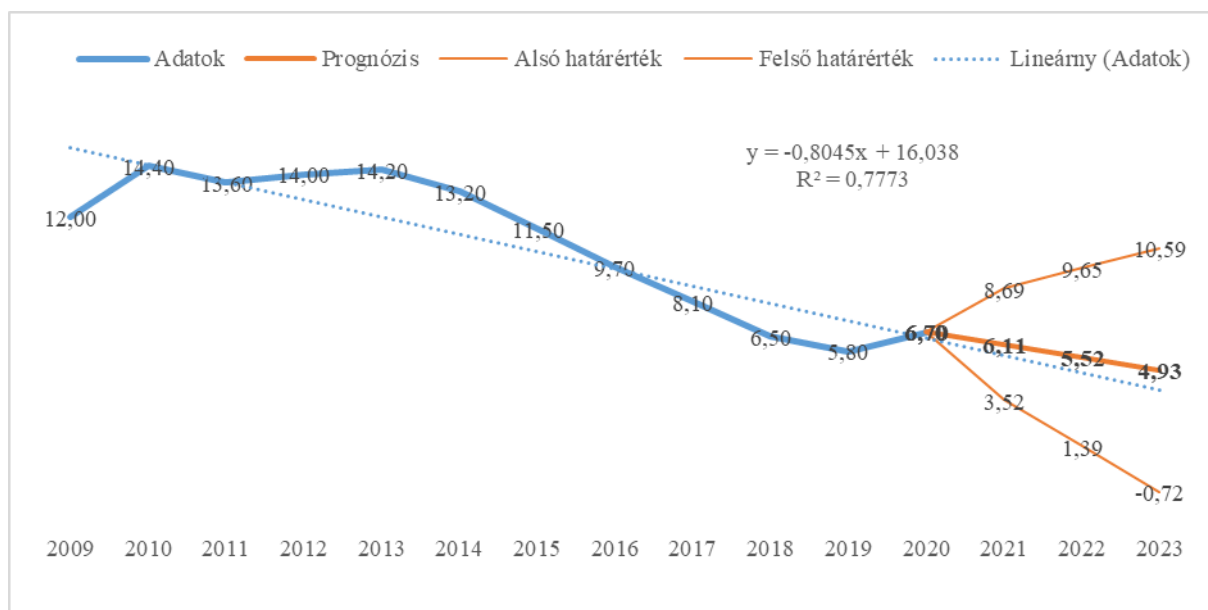
A VIZSGÁLATI EREDMÉNYEK BEMUTATÁSA

A vizsgálat szekunder adatok felhasználásával történt, melyek az Eurostat adatbázisán elérhetőek. Egy átfogó kép kialakítása érdekében a V4 országainak munkaerőpiaci tendenciáit külön-külön elemeztünk. A rendelkezésre álló adatokat felhasználva prognózist készítettem a megfigyelt 2009 és 2020 utáni három évet követő időszakra. A négy ország egyéni elemzését egy átfogó vizsgálat követte, melyben a négy ország adatain felül feltüntettem az Európai Unió és a visegrádi négyek átlagát egyaránt.

A munkanélküliség mértéke és elemzése Szlovákiában

Szlovákia is azon országok közé tartozik, melyek az elmúlt évtizedben csökkenteni tudták a munkanélküliség mértékét. Ez a csökkenő tendencia természetesen országos és éves szinten figyelhető meg, regionális szinten eltérő a munkanélküliség aránya, valamint a szezonális munkák is befolyásolják az év közbeni ingadozásokat.

A mellékelt ábrán megfigyelhető a szlovákiai munkanélküliség aránya 2009 és 2020 között, ill. ezen adatokat figyelembe véve az elkövetkező 3 évre a várható munkanélküliség prognózisa. A százalékban kifejezett adatok az Eurostat adatbázisából származnak, melyek magába foglalják Szlovákia 15 és 74 év közötti férfi és női aktív lakosságát.

1. ábra: Szlovákia munkanélkülisége [14]

A megfigyelt időszakban hullámzó volt a munkanélküliek száma Szlovákiában, a 2009-es gazdasági válságot követő időszakban növekedés jellemezte, majd 2013-tól csökkenő tendencia következett. A legnagyobb ugrás 2009 és 2010 között volt tapasztalható, mikor a munkanélküliek száma elérte a 14,4 százalékot, ami a megfigyelt időszak legmagasabb értékének számít, mely a gazdasági válsággal hozható összefüggésbe. Ez az érték 2013-ig nem sokat változott, viszont ettől az évtől egészen 2019-ig folyamatosan csökkent a munkanélküliek száma. A legnagyobb csökkenés 2015 és 2016 között következett be, mikor a munkanélküliek száma 1,80 százalékkal visszaesett. A megfigyelt időszak kezdetétől 2019-ig több mint a felére, azaz 6,20 százalékkal csökkent a munkanélküliek száma. Az egész időszakot tekintve, 2009-től 2020-ig, 5,30 százalékos csökkenés következett be a szlovákiai munkanélküliek számában.

Az elkövetkező 3 évre kidolgozott prognózis csökkenést feltételez, mely értelmében a munkanélküliség aránya 2023-ra már 5 százalék alá esne. A felső határérték 2023-ban ennek a dupláját is meghaladja, 10,59 százalékot tesz ki. A 2020-as évben a világjárvány következményeként Szlovákiában is növekedett a munkanélküliek száma, mely a 2021-es évben hatályban lévő korlátozások értelmében tovább növekedhet, ezzel megközelítve a felső határértéket.

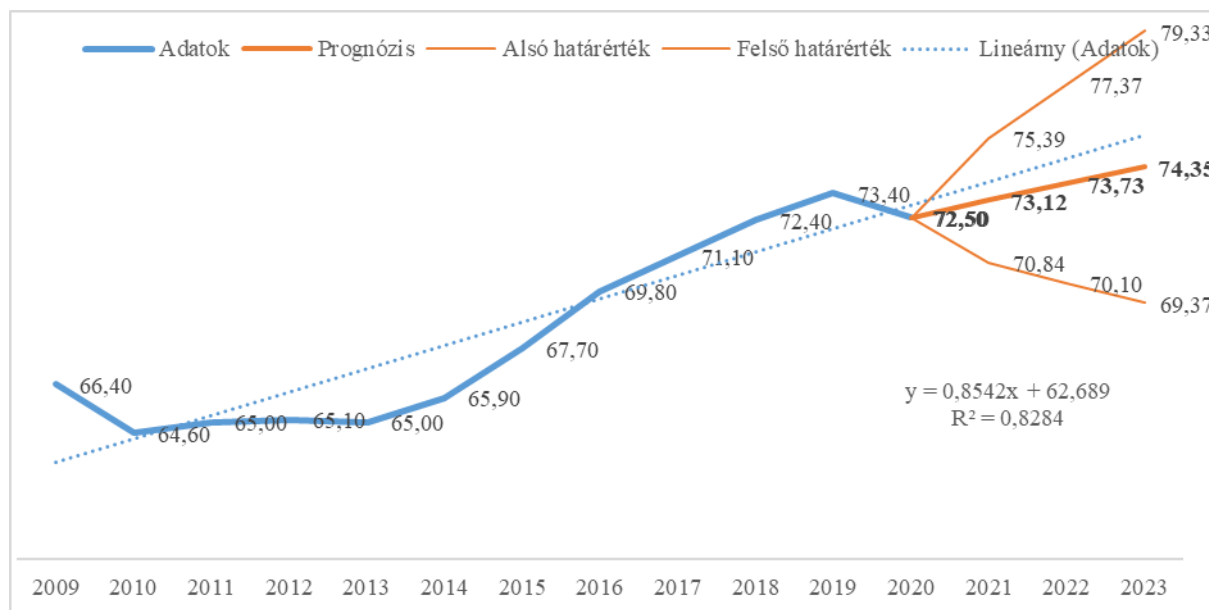
A foglalkoztatottság mértéke és elemzése Szlovákiában

Az elmúlt két évtizedben a szlovák munkaerőpiac nagy változásokon ment keresztül. A foglalkoztatottság szektoronkénti eloszlása folyamatosan változik és a munkavállalók száma növekszik. Az Európai Unióhoz való csatlakozás sok új lehetőséget hozott magával. Abban az időben közel 200 ezer ember dolgozott a mezőgazdaságban, akik száma napjainkra az egy negyedére csökkent. A munkavállalókkal szembeni elvárások is folyamatosan növekednek, ugyanis egyre nagyobb igény van a jól képzett alkalmazottakra, melyek a digitalizáció előrehaladtával feltételezhetően növekedni fog. [15]

A TREND nevezetű szlovák hetilap felmérése alapján 2018-ban a legtöbb alkalmazottat foglalkoztató vállalat a Volkswagen Slovakia volt, ahol 14 624 alkalmazottak tartottak számon. Szorosan követte őt a Szlovák vasúti vállalat (Železnice SR, Bratislava) 13 693 alkalmazottal és a Szlovák posta 12 873 alkalmazottal. [16]

A foglalkoztatottság mértékének kimutatásakor az ország egyes területein jelentős különbség figyelhető meg. Kimagasló a foglalkoztatottság száma a főváros környékén, a pozsonyi kerületben, ezzel ellentétben az ország keleti részén meglehetősen alacsony. Az országos átlagot véve Szlovákia foglalkoztatottságának száma növekvő tendenciát mutat, mely megfigyelhető a mellékelt ábrán. [17]

A foglalkoztatottság százalékban való kimutatása az Eurostat adatbázisából álltak rendelkezésre, melyek magába foglalják a gazdaságilag aktív férfi és női lakosság tagjait 20-tól 64 éves korig. Az ábrán a 2009 és 2020 közti adatokat feldolgozva az elkövetkező 3 évre, azaz 2023-ig prognózist készítettem a várható foglalkoztatottsági arány alakulásáról.

2. ábra: Szlovákia foglalkoztatottsága [18]

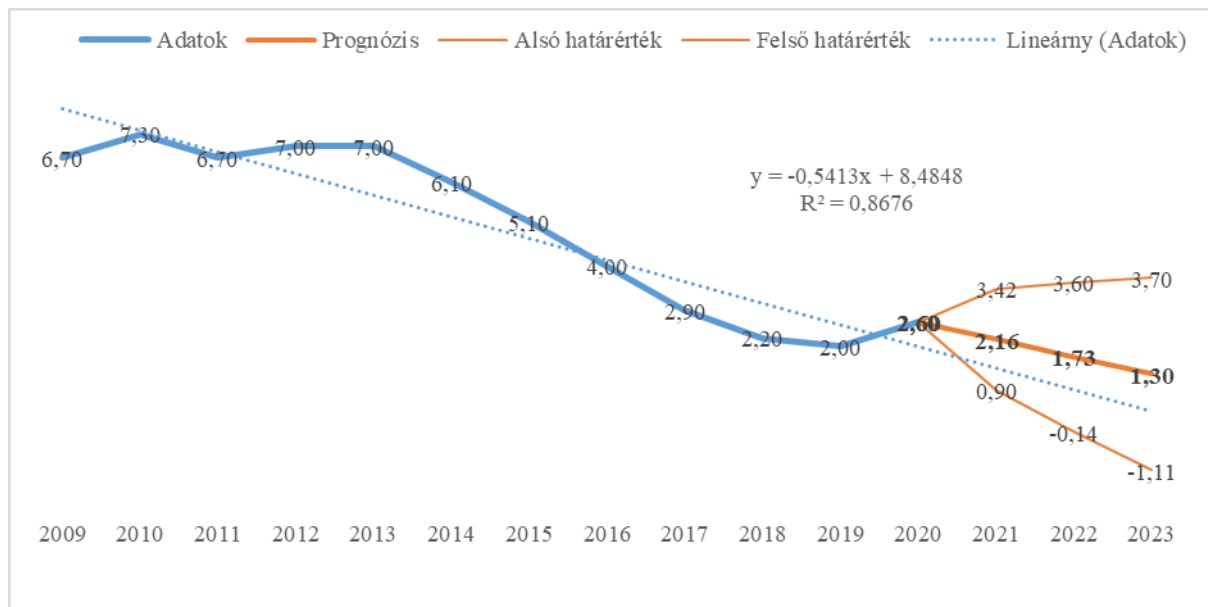
Az ábrán megfigyelhetőek kisebb-nagyobb ingadozások, melyek az utóbbi időszakban pozitív változásokat jelentettek. A 2009-es évtől egészen 2020-ig 6,10 százalékos növekedés figyelhető meg. A legnagyobb növekedés 2,10 százalék, 2015 és 2016 között figyelhető meg, mikor 67,7 százalékról a foglalkoztatottak aránya 69,8 százalékra emelkedett. A legnagyobb csökkenést 2009-ben figyelhettük meg, mikor a foglalkoztatottság 66,40 százalékról 64,60 százalékra csökkent. Ezen 1,80 százalékos csökkenés szorosan összefügg a nagy gazdasági válsággal.

Szlovákia 2020-ra célként tűzte ki a 75 százalékos foglalkoztatottsági arány elérését, melyet nem sikerült teljesítenie. A 2019-es évben jó úton haladt, viszont 2020-ban csökkenés tapasztalható, melyben közrejátszott a tomboló világjárvány. A prognózist alapul véve, e cél megvalósítása még 2023-ban is sikertelenül végződhet.

A munkanélküliség mértéke és elemzése Csehországban

Az Európai Unió országai közül Csehország munkanélküliségi aránya magasan toronyelső, megelőzve ezzel pl. Németországot és a többi fejlett országot. A cseh statisztikai hivatal (továbbiakban csak „ČSÚ”) felmérése szerint a legalacsonyabb munkanélküliség a főváros, Prága és környékén figyelhető meg. Az ország keleti részén a munkanélküliség ennek dupláját is meghaladja, főleg a lengyel és szlovák határmenti területeken. A szezonális munkavégzés elsősorban a turizmus és az ezzel kapcsolatos szolgáltatásoknál figyelhető meg, mely következményében havi lebontásban nagy eltérések mérhetőek. [19]

A mellékelt ábrán látható Csehország munkanélküliségének alakulása 2009 és 2020 között, ill. az adatokat alapul véve az elkövetkező három évre a munkanélküliség alakulásának prognózisa. A százalékban kifejezett adatok az Eurostat adatbázisából származnak, melyek magába foglalják Csehország 15 és 74 év közötti férfi és női aktív lakosságát.

3. ábra: Csehország munkanélkülisége [20]

A mellékelt ábra alapján megállapíthatjuk, hogy néhány kivételt leszámítva a cseh munkanélküliség száma folyamatosan csökken. A legnagyobb munkanélküliség Csehországban is a 2010-es évben jelentkezett, amikor értéke elérte a 7,30 százalékot. A legnagyobb növekedés 0,6 százalékos magasságában mérhető, ami 2009 és 2010, valamint 2019 és 2020 között volt tapasztalható. A csökkenés aránya szinte szimmetrikus 2013 és 2017 között, mely időszakban együttesen 4,10 százalékos csökkenést tapasztalhatunk a munkanélküliség Csehországban. A megfigyelt időszakban a legalacsonyabb munkanélküliség 2019-ben volt, amikor 2 százalékos, azaz körülbelül 118 ezer embert regisztráltak munkanélkülinek. Az Európai Unió többi országához hasonlóan Csehországban is 2020-as év kevésbé kedvező eredményt hozott.

Az ábrán látható az elkövetkező három évi prognózis, mely alapján a munkanélküliség 2023-ra akár 1,30 százalékra is csökkenhet. A területen jártas szakemberek szerint nem valószínű, hogy Csehország a 2019-es évnél jobb eredményt tud elérni, ugyanis az országban mindenki talált munkát, aki dolgozni szeretett volna. [21]

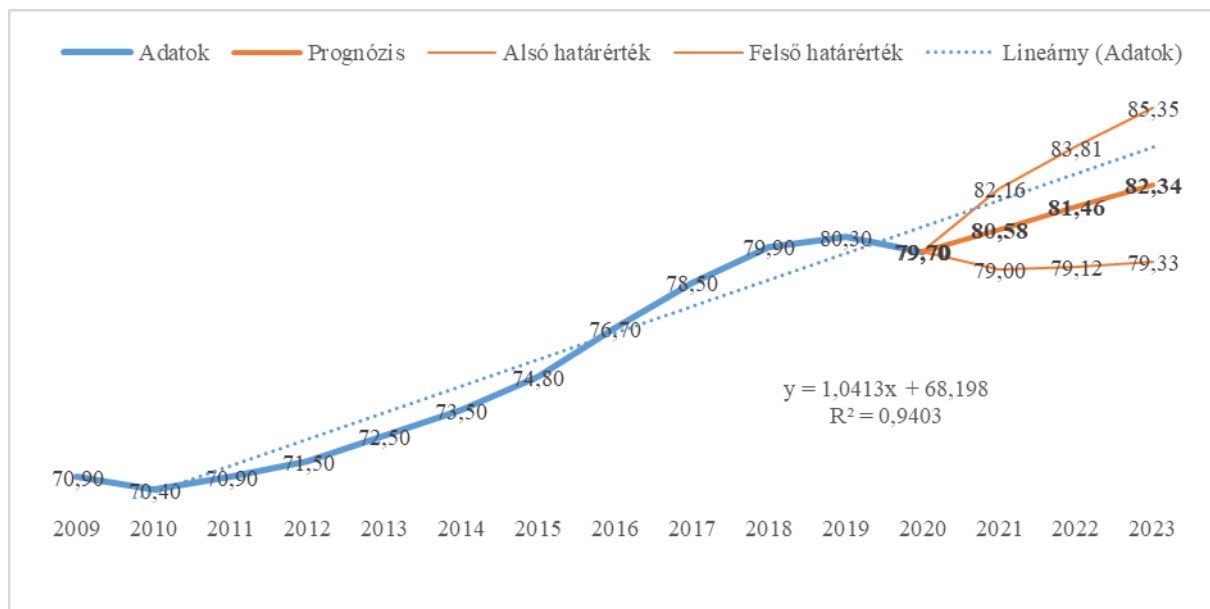
A foglalkoztatottság mértéke és elemzése Csehországban

A munkanélküliséghez hasonlóan Csehország foglalkoztatottsági mutatói is előnyös pozícióban helyezkednek el az Európai Unió többi országához viszonyítva. A foglalkoztatottsági mutatóknál is megfigyelhető a szezonális, mely fényében a turistáknak kedvező nyári hónapokban jócskán növekszik a foglalkoztatottak száma az ország több területén. Az éves átlagot tekintve az ország foglalkoztatottságát hosszútávú növekedés jellemzi.

Csehország évi rendszerességgel kategorizálja a munkáltatókat, melyből tudomást szerezhettünk a legjelentősebb és legmagasabb nyereségű vállalatokról, ill. a legtöbb alkalmazottak foglalkoztató vállalatokról. A 2019-es évben a lista élén az Agrofert vállalat állt, mely 32 770 embert foglalkoztatott. Szorosan követte őt a Škoda Auto vállalat, mely 32 559 alkalmazottal.

A dobogó harmadik helyén ČEZ csoport áll, mely a legnagyobb Dél-Kelet európai energetikai vállalat 31 385 alkalmazottal. [22]

A foglalkoztatottság a 2009 és 2020 közti időszakban és az elkövetkező három évi prognózis a mellékelt ábrán látható. A foglalkoztatottság százalékban történő feldolgozása az Eurostat adatbázison elérhető, melyek magába foglalják a gazdaságilag aktív férfi és női lakosság tagjait 20-tól 64 éves korig.

4. ábra: Csehország foglalkoztatottsága [23]

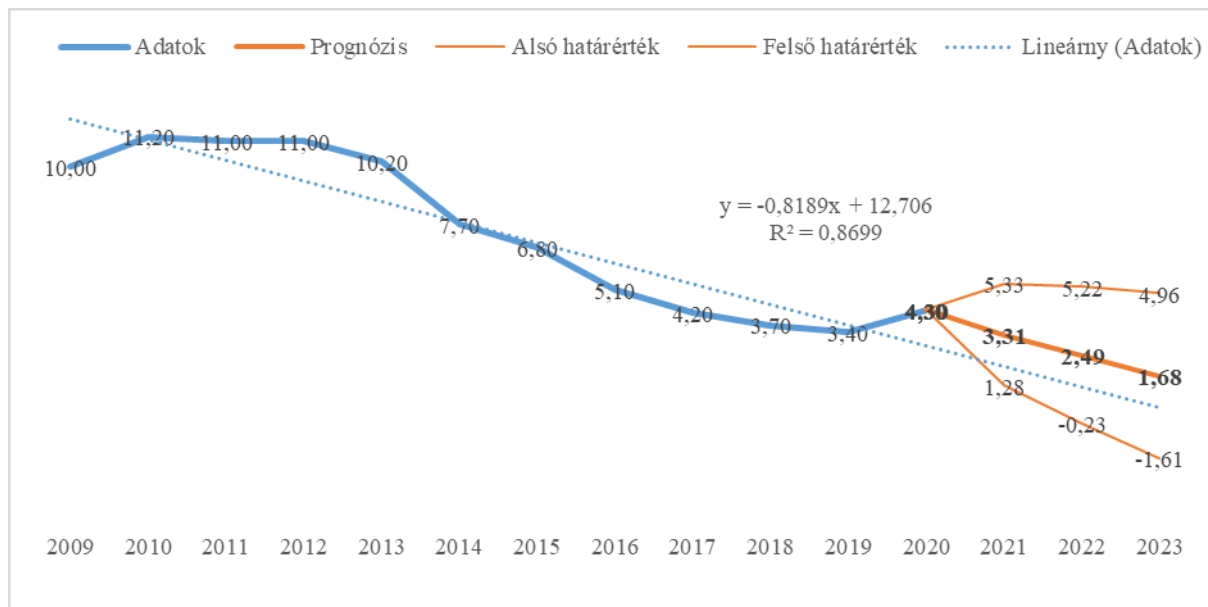
A foglalkoztatottság éves növekedése stabilnak mondható, kevésbé figyelhető meg kiugrások, mint pl. a szomszédos Szlovákia esetén. A megfigyelt időszak kezdetétől a 2020-as év végéig 9,30 százalékkal nőtt a foglalkoztatottak száma. Ha a 2010-ben mért legalacsonyabb értéket és a 2019-es legmagasabb értéket hasonlítjuk össze, akkor 9,90 százalékos növekedéssel számolhatunk. A legnagyobb ugrás 2015 és 2016 mutatkozott, mikor a foglalkoztatottak száma 1,90 százalékkal növekedett. A megfigyelt időszakban csupán kétszer tapasztalható csökkenés, mégpedig 2009 és 2010 között 0,50 százalék, valamint 2019 és 2020 között 0,60 százalék. Az első esetben a gazdasági válság, utóbbinál pedig a világjárvány okozta gazdasági krízis állt a csökkenés háttérében.

A prognózis egyértelmű növekedést jelez előre az elkövetkező három évre. Az előrejelzés alapján a foglalkoztatottak száma 2023-ra elérheti a 82,34 százalékot, mely három év alatt 2,64 százalékos növekedést eredményezne. Ahogy a munkanélküliségnél is említettem, a jelenlegi érték is magasan meghaladja az Európai Unió országainak többségét, így a feltételezett növekedés mértéke már nem tud kimagasló eredményeket generálni. A 2021-es év feltételezhetően az alsó határérték mentén fog mozogni, ugyanis a világjárvány a foglalkoztatottság alakulására is hatással volt.

A munkanélküliség mértéke és elemzése Magyarországon

Ahogy azt Szlovákiánál és Csehországnál, úgy Magyarország egyes régióiban is jelentős különbség figyelhető meg a munkanélküliség alakulásában. A magyar Központi Statisztikai Hivatal (továbbiaknak csak „KSH”) felmérése szerint a 2019-es évben a munkanélküliség Nyugat-Dunántúlon és Dél-Dunántúlon nem érte el a 2 százalékot, ezzel ellentétben a munkanélküliség az Észak-Alföldön 6,40 százalékot tett ki. [24]

A mellékelt ábrán látható Magyarország munkanélküliségének alakulása 2009 és 2020 között, ill. az elkövetkező három évre feltételezhető alakulása. A százalékban megadott értékek az Eurostat adatbázisából merítettük és magába foglalja a 15 és 74 év közti gazdaságilag aktív lakosság női és férfi tagjait.

5. ábra: Magyarország munkanélkülisége [25]

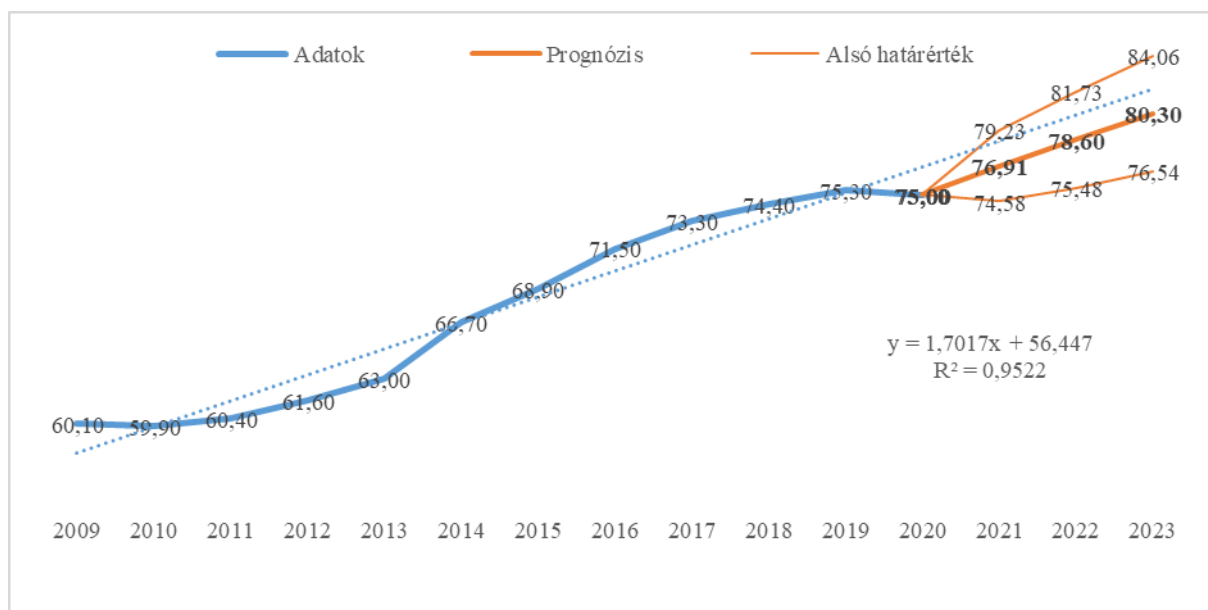
A megfigyelt időszak kezdetén, azaz 2009 és 2013 között a munkanélküliek száma 10 és 11 százalékos intervallumban mozgott. Ezt az időszakot egy nagy ugrás követte, amikor a munkanélküliek száma 2,50 százalékkal csökkent, így 2014-ben csupán az aktív lakosság 7,70 százaléka volt munkanélküli. Az ezt követő években folytatódott a csökkenő tendencia, ami egészen 2019-ig tartott, mikor a munkanélküliség öt év alatt kevesebb, mint a felére csökkent, azaz 3,40 százalékot ért el. A 2020-as év Magyarország munkanélküliségét sem kímélte, 1 százalékos növekedés figyelhető meg, mely értelmében a munkanélküliség 4,30 százalékra esett vissza. A megfigyelt időszak kezdetétől a 2019-es legalacsonyabb értékig 6,60 százalékos csökkenés következett be. A feldolgozott időszak végéig, a 2020-as év végéig ez 5,70 százalékos csökkenésre esett vissza.

A 2020-as év utáni prognózist figyelembe véve csökkenést feltételeznek, mely 2023-ra 2 százalék alá csökkenhet. A világjárványt figyelembe véve nagyobb eséllyel fog a munkanélküliség aránya a felső határértékhez közelíteni.

A foglalkoztatottság mértéke és elemzése Magyarországon

A magyarországi napilap, a HVG felmérést készített a 2018-as évi 50 legnagyobb vállaltról. A lista élén az OTP Group szerepel, mely az országszerte megjelenő fiókjainak hála 41 130 embert foglalkoztatott. Őt követte a sorban a Magyar Posta 28 743 alkalmazottal és a Magyar Államvasutak – MÁV 17 787 alkalmazottal. [26]

A foglalkoztatottak száma Magyarországon 2009-től 2020-ig a mellékelt ábrán látható, melyet egy három évi prognózis követ 2021-től 2023-ig. Az ábrán felhasznált adatok az Eurostat adatbázisából származnak, melyek százalékos értékei magába foglalják az ország 20 és 64 év közti gazdaságilag aktív lakosság tagjait.

6. ábra: Magyarország foglalkoztatottsága [27]

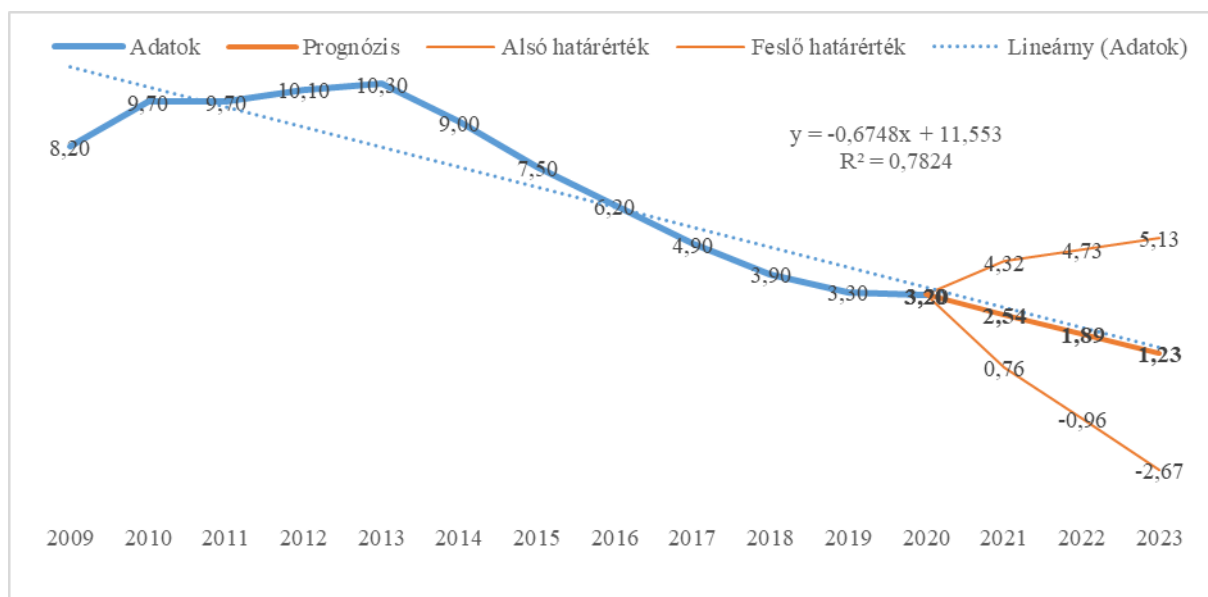
A foglalkoztatottság a munkanélküliséggel ellentétben stabilan fejlődik a megfigyelt időszakban. Ez idő alatt kétszer esett vissza a foglalkoztatottak száma, először a gazdasági válságot követő időszakban, 2010-ben, másodszer pedig a világjárvány felbukkanása után, 2020-ban. A legnagyobb ugrás 2013 és 2014 között jelentkezett, mikor a 3,70 százalékos emelkedés volt tapasztalható a foglalkoztatottak számában. Az egész megfigyelt időszak alatt 2019-ig 15,20 százalékkal, 2020-ig pedig 14,90 százalékkal emelkedett a foglalkoztatottak száma Magyarországon.

A 2020-as évet követő prognózis újabb növekedést feltételez a foglalkoztatottak számában. A világjárvány okozta következmények, ill. a 2020-as évben hatályban lévő Magyarországi előírások fényében akár újabb visszaesésre is esély van.

A munkanélküliség mértéke és elemzése Lengyelországban

A lengyel munkanélküliség alakulása is hasonló görbét követ, mint a V4 országainak többsége. A regionális különbségek nagy problémát jelentenek, ugyanis a lengyel statisztikai hivatal (továbbiakban csak „GUT”) adatai szerint vannak olyan régiók, ahol minden negyedik ember munkanélküli. A 2019-es évben a Mazowieckie wojewodztwo régióban volt a legmagasabb a munkanélküliek száma, a gazdaságilag aktív lakosság 23 százaléka. A legalacsonyabb mért adat a főváros és közvetlen közelében volt, ahol a munkanélküliek száma nem haladta meg a 3 százalékot sem. [28]

Lengyelország munkanélküliségének alakulását a 2009 és 2020 közti időszakban a mellékelt ábrán láthatjuk, amit egy prognózis követ 2021-től egészen 2023-ig. A százalékban megadott értékek az Eurostat adatbázisából származnak, melyhez a 15 és 74 év közti gazdaságilag aktív lakosság női és férfi tagjait vették alapul.

7. ábra: Lengyelország munkanélkülisége [29]

A kiindulási évtől a megfigyelt időszak végéig, azaz 2020-ig 5 százalékkal csökkent a munkanélküliek száma Lengyelországban. A V4 országai közül Lengyelország az egyetlen ország, melynek nem növekedett a munkanélkülisége 2019 és 2020 között, épp ellenkezőleg, 0,10 százalékkal csökkenteni tudta.

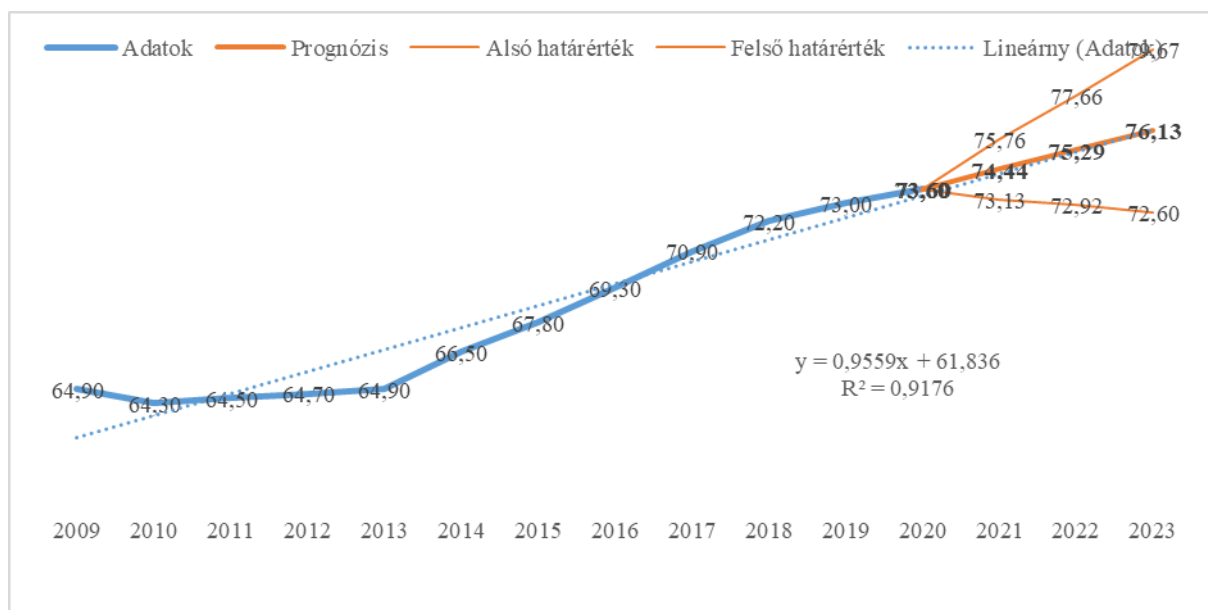
Az ábrázolt prognózis közéértéke alapján a munkanélküliek száma 2022-ben már 2 százalék alá csökkenne. Hasonlóképpen, mint Csehországnál, ezt a feltételezést a szakemberek nem látják reálisnak, így valószínűleg a munkanélküliek százalékos értéke a felső határérték és a közéérték közti intervallumban fog elhelyezkedni.

A foglalkoztatottak mértéke és elemzése Lengyelországban

Lengyelország igyekszik tartani a tempót a V4 tagállamaival, ill. fellendíteni az ország turizmusát, mely által a szolgáltatások területén növelni tudná/szeretné a foglalkoztatottak számát. Az országban megtalálhatóak autógyárak, élelmiszeripari üzemek és fontos helyet kap a mezőgazdaság.

Az ország legnagyobb vállalata közé sorolható a Lengyel posta, aki közel 80 ezer embert foglalkoztat. Fele ennyi alkalmazottal, körülbelül 41 ezer alkalmazottal őt követi a sorban a széleskörű biztosításokkal foglalkozó vállalat a Powszechny Zakład Ubezpieczeń. Továbbá a legnagyobb vállalatok közé sorolható a világ egyik legismertebb ezüst és rézgyártója, a KGHM Polska Miedz S.A. vállalat, mely körülbelül 34 ezer embert alkalmaz. [30]

A lengyelországi foglalkoztatottság alakulása a 2009-es és 2020-as időszakban a mellékelt ábrán látható, melyet egy 2023-ig feltérképező prognózis követ. Az ábrán megjelölt az Eurostat adatbázisából származnak, melyek százalékos értékei az ország 20 és 64 év közti gazdaságilag aktív lakosság tagjait veszik alapul.

8. ábra: Lengyelország foglalkoztatottsága [31]

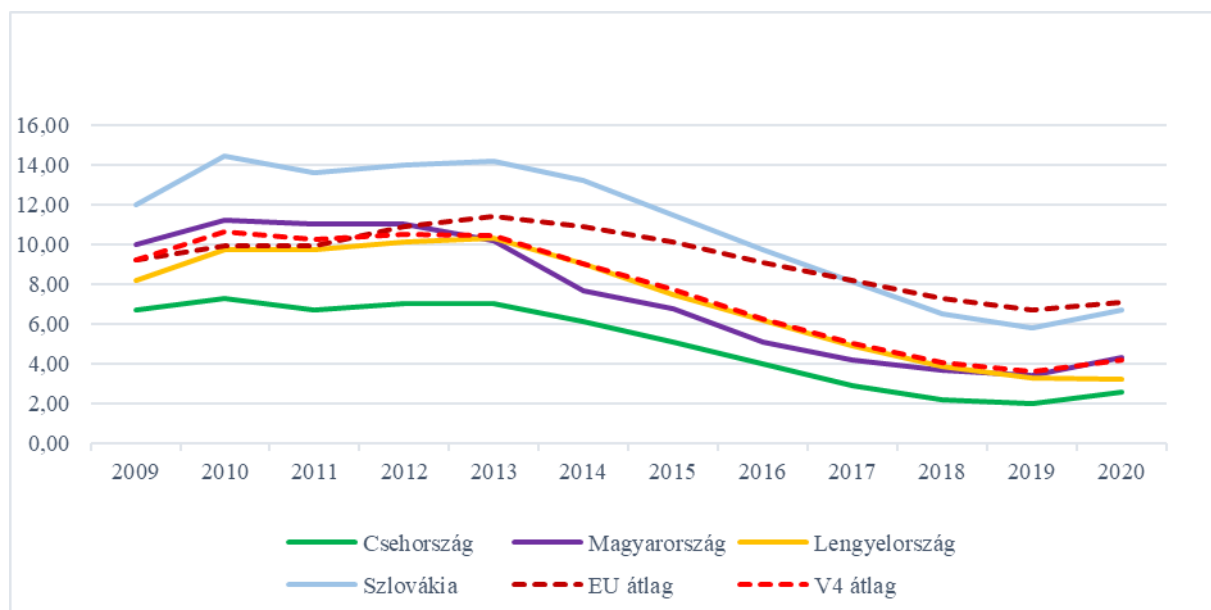
Lengyelország foglalkoztatottságának alakulásánál sem tapasztalhatóak kiemelkedő ugrások, mint ahogy a többi V4 országénál sem. A foglalkoztatottak száma csupán egyszer, a 2009-es válságot követő évben, 2010-ben esett vissza 0,60 százalékkal. Az ezt követő időszak folyamatos növekedést produkált, kiemelkedő ugrásnak számít a 2014-es és a 2017-es évi 1,60 százalékos emelkedés. Az átlagos évi emelkedés a megfigyelt időszak kezdetétől a 2020-as év végéig 8,70 százalékot tett ki. A munkanélküliség alakulásához hasonlóképp Lengyelország az egyetlen ország a V4-nek közül, melynek 2020-ban magasabb volt a foglalkoztatottsági aránya, mint 2019-ben.

A 2020-as időszakot követi a három évre kidolgozott prognózis, mely további növekedést feltételez a foglalkoztatottak számában. A középérték értelmében a foglalkoztatottak aránya 2023-ban meghaladná a 76 százalékot is. Ezen növekedés útjába „csupán” a világjárvány okozta munkaerőpiaci problémák állhatnak, melyek fényében várhatólag visszaesés követi a hosszú távú növekedést. A lengyelországi foglalkoztatottak száma feltételezhetően az alsó határértékhez közeli százalékot fog elérni.

A munkanélküliség mértéke és elemzése a V4 országokban

Az országok egyéni elemzése után összehasonlítjuk a négy ország munkanélküliségének alakulását az Európai Unió átlagával (továbbiakban „EU átlag”) és a visegrádi négyek tagállamainak átlagával (továbbiaknak „V4 átlag”) egyaránt. A munkanélküliek százalékos ábrázolása a 2009 és 2020 közti időszakban az Eurostat adatbázisából származnak. Az EU átlag az Európai Unió 2020-as tagállamainak munkanélküliségét alapul véve került feldolgozásra.

A mellékelt ábra alapján kijelenthetjük, hogy a visegrádi négyek munkanélkülisége a megfigyelt időszakban jelentős csökkentésen ment keresztül. A legalacsonyabb munkanélküliség Csehországban volt megfigyelhető, mely sikerhez hozzásegítette a jól kiépített cseh ipari ágazat. [32]

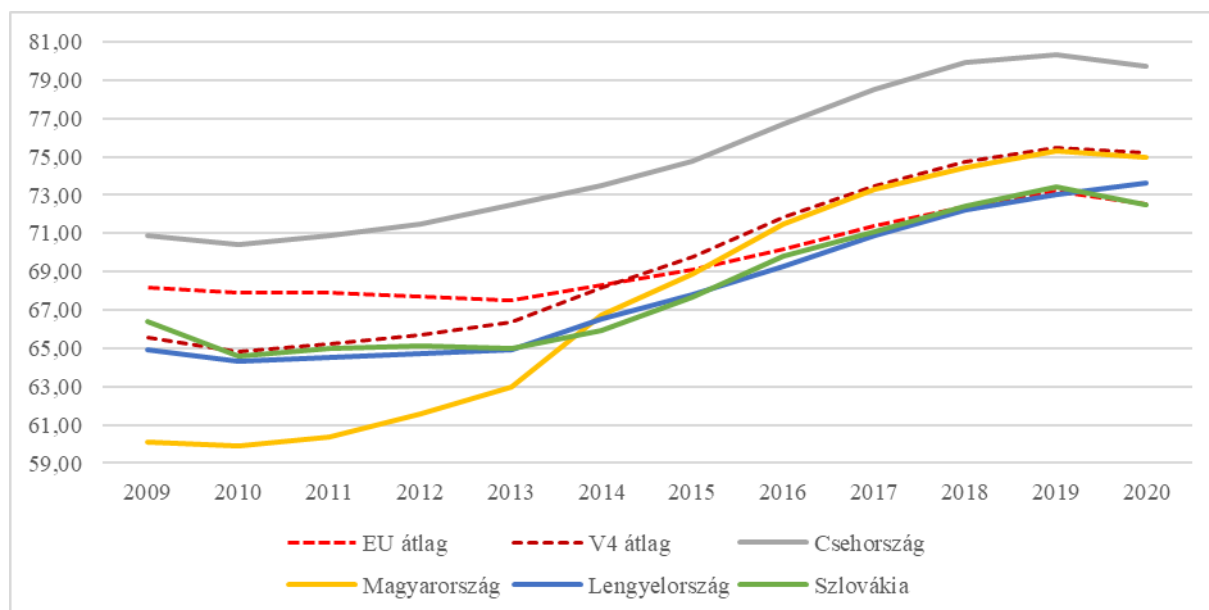
9. ábra: A Visegrádi négyek munkanélküliségi aránya [33]

Magyarország a 90-es évek elején kimagasló gazdasági eredményekkel büszkélkedhetett, mely a 20. század elején visszaesett. [35] E gazdasági fejlődés megtorpanása a munkaerőpiac mutatóinál is jelentkezett, mely a mellékelt ábrán is jól látható. Magyarország munkanélküliségének aránya 2009 és 2012 között meghaladta az EU és a V4 átlagét is. Ezt az időszakot 2013-tól folyamatos csökkenés követte, mely fényében Lengyelországnál is jobb eredmény ért el egészen 2018-ig.

Szlovákia munkanélkülisége a V4 országai közül a legmagasabb a megfigyelt időszakban. 2009-től 2016-ig jóval meghaladta az EU átlagát is, csupán 2017-től sikerült alacsonyabb értéket elérnie.

A foglalkoztatottság mértéke és elemzése a V4 országokban

Mind a 4 ország foglalkoztatottsági mértéke elemzésre került egyénileg, viszont a kitűzött cél elérése érdekében összehasonlításra kerülnek. A négy ország százalékban kifejezett foglalkoztatottsági értékei mellett az EU és a V4 átlaga is ábrázolva van a következő ábrán. A mellékelt ábrán 2009 és 2020 között feltüntetett értékek az Eurostat adatbázisából származnak, melyhez a gazdaságilag aktív lakosság 20 és 64 év közti tagjait veszik alapul. Az Európai Unió átlag a 2020-as tagállamok adatait feldolgozva született meg.

10. ábra: A Visegrádi négyek foglalkoztatottsági aránya [36]

Az ábra alapján kijelenthetjük, hogy a négy ország leírt görbéje az esetek túlnyomó részén azonos ívet írt le. Csehország foglalkoztatottsága magasan lekörözi a V4 többi országét, ill. az Európai Unió tagállamok átlagát egyaránt. Középmezőben szorosan követi egymást Lengyelország és Szlovákia, kik 2009 és 2017 között nem tudták felülmúlni az EU átlagot. Magyarország 2014-ig jócskán alulmaradt a többi tagállam foglalkoztatottságához képest, viszont a 2014-es év meghozta a megérdemelt áttörést. Ezen mérföldkő után sikerült megelőznie Szlovákia és Lengyelország foglalkoztatottságának arányát és 2016-tól az EU átlagát is túlszárnyalta, ill. a V4 átlagával egy síkon halad. A megfigyelt időszakban Magyarország kiemelkedő teljesítményt nyújtott a foglalkoztatottság számának növekedésében.

BEFEJEZÉS

A tanulmány feldolgozta azon tényezőket, melyek 2009 és 2020 között a legnagyobb mértékben befolyásolták a visegrádi négyek munkaerőpiacának alakulását. A négy ország munkanélküliségi és foglalkoztatottsági mértékét elemezve megállapíthatjuk, hogy a 2008-as gazdasági válság negatív következményei évekkel később is érezhetőek voltak a munkaerőpiaci tendenciák alakulásában. A V4 tagállamai nagy erőfeszítések során átvészelték ezt az időszakot és a 2013-as, ill. 2014-es évtől fokozatosan csökkenteni tudták a munkanélküliek számát, mellyel egyidejűleg a nőtt a foglalkoztatottság mértéke. Ezen javuló tendencia Csehországban, Szlovákiában és Magyarországon 2019-ig tartott, ugyanis a 2020-as évben a munkanélküliség aránya növekedett, a foglalkoztatottak száma pedig visszaesett. Lengyelország kivételt képezett a tagállamok közül, 2020-ban is kitarzott a javuló tendencia.

A tanulmány 2020-ig vizsgálta a munkanélküliség és a foglalkoztatottság alakulását, az ezt követő időszakot egy prognózis kidolgozásával folytatta. A hosszú távú pozitív eredmények tükrében az elkövetkező 3 évre további javulást mutat a prognózis. A jövőbeli munkanélküliség és foglalkoztatottság alakulásánál várhatóan megmutatkozik a világjárvány okozta gazdasági károk mértéke. Mivel mind a négy ország eltérőképpen lépett fel a vírus megfékezésében, így az esetleges károk mértéke is eltérő lehet. Az országok turizmusainak virágzását és a szolgáltatásaik zökkenőmentes működését sem kerülték el a korlátozások.

Ennek fényében a jövőbeli kutatásoknál a teljes munkanélküliség és a foglalkoztatottság mellett érdemes lenne megvizsgálni a szektoronkénti adatokat is, mellyel feltérképezhető lenne az egyes szektorokban keletkezett munkaerőpiaci változások mértéke. A 2020-as, ill. a 2021-es évben megnövekedett az ún. home office-ban (azaz otthonról végzett munka) dolgozó alkalmazottak száma, így az elbocsájtott alkalmazottaknál érdemes lenne feltérképezni a korosztályok közti különbségeket.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] DUTKIEWICZ, Piotr, GORZELAK, Grzegorz. *The 2008–09 Economic Crisis: Consequences in Central and Eastern Europe*. In DeBardeleben J., Viju C. (eds) *Economic Crisis in Europe*. Palgrave Macmillan, London. 2013. 217–237 p. ISBN 978-1-137-00523-6. https://doi.org/10.1057/9781137005236_11
- [2] VÁGÁNY, Judit, KÁRPÁ TINÉ DARÓCZI Judit. *A gazdasági világválság kihívásai és a kilábalás lehetőségei a kkv-k számára*. *Tudományos Közlemények*, 25. 2011. 207–214 p. A letöltés ideje: 2021. augusztus 15. https://www.researchgate.net/publication/277140417_A_gazdasagi_vilagvalsag_kihivasai_es_a_kilabalas_lehetosegei_a_KKV-k_samara.
- [3] NECADOVA, Marta. *Changes in Economic Sentiment Indicators Before and After Economic Crisis (Position of Visegrad Group and Germany in EU)*. *Central European Business Review*, 8(4), 2019. 55–85 p. A letöltés ideje: 2021. augusztus 17. https://cebr.vse.cz/artkey/cbr-201904-0004_changes-in-economic-sentiment-indicators-beforeand-after-economic-crisis-position-of-visegrad-group-and-germa.php.
- [4] CUERO, Cesar. *The COVID-19 Pandemic*. *Revista Médica de Panamá*, 40(1), 2020. 1-2 p. A letöltés ideje: 2021. augusztus 18. <http://dx.doi.org/10.37980/im.journal.rmdp.2020872>.
- [5] EUROSTAT. *Labour Market Statistics. European Commission*. 2011. A letöltés ideje: 2020. augusztus 10. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3930297/5967006/KS-32-11-798-EN.PDF/7c804143-b30e-4c3a-be32-8041e3c3ab8f>.
- [6] WORDOMETER. *Covid–19 Coronavirus Pandemic*. 2021. A letöltés ideje: 2021. augusztus 19. <https://www.worldometers.info/coronavirus/>.
- [7] KARÁCSONY Péter, GAÁLOVÁ Krisztina, VASA László. *Válság után, válság előtt. A visegrádi négyek munkaerőpiacának és versenyképességének alakulása az elmúlt évtizedben*. 13(2), 2020. 101-120 p. A letöltés ideje: 2021. augusztus 18. https://kki.hu/wp-content/uploads/2020/12/06_Kara%CC%81csony_Gaa%CC%81lova%CC%81_Vasa.pdf.
- [8] KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL. *Gazdaságilag aktívak, bruttó átlagkereset, reálkereset (1960-)*. 2020. A letöltés ideje: 2021. augusztus 15. http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_qli001.html.
- [9] HURBÁNKOVÁ, Lubica, SIVAŠOVÁ, Daniela. *Hospodárska štatistika I*. Pozsony: Vydavateľstvo EKONÓM. 2018. 140 p. ISBN 978-80-225-4504-4.
- [10] [13] VISEGRAD GROUP. *A visegrádi csoportról*. 2021. A letöltés ideje: 2021. július 28. <http://www.visegradgroup.eu/v4>.
- [11] SAFANOVA, Evgeniya A. *The Visegrad Group: Stages of Formation and Development*. *Vestnik Tomskogo Gosudarstvennogo Universiteta. Istoriya*, (53), 2018. 69–73 p. A letöltés ideje: 2021. augusztus 7. http://journals.tsu.ru/history/en/&journal_page=archive&id=1724&article_id=38110.
- [12] GRÚBER Károly, TÖRŐ Csaba. *A Visegrádi Négyek (V4) Európai Unió belüli együttműködésének szempontjai és tapasztalatai. Külügyi Szemle*, 9(2), 2010. 52–70 p. A letöltés ideje: 2021. július 28. https://kki.hu/assets/upload/Kulugyi_Szemle_2010_02_A_Visegredi_Neegyek_V4_E_.pdf.
- [14] [20] [25] [29] [33] EUROSTAT. *Unemployment Rate by Sex*. European Commission. 2021. A letöltés ideje: 2020. augusztus 10. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tesem120/default/table?lang=en>.

- [15] DATACUBE. *Regionálná zamestnanosť a zamestnanci*. 2020. A letöltés ideje: 2021. augusztus 19. http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/nu3003rr/v_nu3003rr_00_00_00_sk.
- [16] TREND. *Najväčší zamestnávateľia Slovenska v roku 2018*. 2018. A letöltés ideje: 2021. augusztus 15. <https://www.trend.sk/trend-archiv/najvacsi-zamestnavatelia-slovenska>.
- [17] DATACUBE. *Zamestnanosť podľa ekonomických činností A88 – domáci koncept*. 2021. A letöltés ideje: 2021. augusztus 19. http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/nu1057rs/v_nu1057rs_00_00_00_sk.
- [18] [23] [27] [31] [36] EUROSTAT. *Employment Rate by Sex*. European Commission. 2021. A letöltés ideje: 2020. augusztus 10. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tesem010/default/table?lang=en>.
- [19] [21] ČESKÝ ŠTATISTICKÝ ÚRAD. *Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity – duben 2021*. 2020. A letöltés ideje: 2021. augusztus 18. <https://www.czso.cz/csu/czso/cris/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-duben-2021>.
- [22] CZECH TOP 100. *100 nejvýznamnějších*. 2018. A letöltés ideje: 2021. augusztus 15. <https://www.czechtopy100.cz/cs/projekty/zebricky/100-nejvyznamnejsich>.
- [24] KOTI Tibor: *A munkanélküliség és a közfoglalkoztatás területi különbségei, összefüggései Magyarországon*. 2020. Központi Statisztikai Hivatal. A letöltés ideje: 2021. augusztus 10. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/terstat/2020/05/ts600501.pdf>.
- [26] HVG. *HVG Top 50: a legnagyobb magyarországi foglalkoztatók*. 2018. A letöltés ideje: 2021. augusztus 12. https://hvg.hu/kkv/20180725_Top_50_a_legnagyobb_magyarorszagi_foglalkoztatok.
- [28] [30] GŁOWNY URZAD STATYSTYCZNY. *Registered unemployment persons and unemployment rate by statistic division of the country and territorial division of the country. As at the end of December 2020*. 2020. A letöltés ideje: 2021. augusztus 15. <https://stat.gov.pl/en/topics/labour-market/registered-unemployment/unemployment-rate-1990-2021,3,1.html>.
- [32] ŽELEZNÍK, Martin. *Labor Market Regulation and Its Characteristics: Comparison Between Czech Republic and Austria. Review of Economic Perspectives*, 11(2), 2011. 93–120. p. A letöltés ideje: 2021. augusztus 7. <https://content.sciendo.com/view/journals/revecp/11/2/article-p93.xml?language=en>.
- [34] WOŹNIAK-JĘCHOREK, Beata. *Institutional Determinants of Regional Diversity of Labor Market in Poland. Equilibrium*, 10(1), 2015. 129. p. A letöltés ideje: 2021. augusztus 7. <http://economic-research.pl/Journals/index.php/eq/article/view/237>. <http://dx.doi.org/10.12775/EQUIL.2015.007>
- [35] VISZT Erzsébet, VÁNYAI Judit. *Employment and the Labor Market in Hungary. Eastern European Economics*, 32(4), 1994. 5–54. p. A letöltés ideje: 2021. augusztus 7. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00128775.1994.11648535>.